

Пономаренко П.І.,
д.т.н., професор кафедри економіки підприємства,
Тарасенко В.А.,
аспірантка кафедри економіки підприємства Державного ВНЗ «НГУ»,
м. Дніпропетровськ, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБІТ І ОПЛАТА ПРАЦІ ВАХТОВИМ МЕТОДОМ

На геологічних підприємствах однією з особливих форм організації робіт є вахтовий метод. Цей метод ґрунтується на використанні трудових ресурсів поза місцем знаходження підприємства за умов, коли щоденна доставка працівників до місця роботи і назад до місця постійного проживання не може бути забезпечена в зв'язку з віддаленістю об'єкта (ділянки) до місця знаходження підприємства та недоцільності проведення робіт звичайним методом.

Основні положення про вахтовий метод організації робіт затверджені постановкою Державного комітету СРСР з праці та соціальних питань, Секретаріату ВЦРГК, Міністерства охорони здоров'я СРСР від 31 грудня 1987 року №794/3-82, у редакції від 17 січня 1990 року, затвердженого постановою Держкомпраці, Секретаріату ВЦСПС, Мінздраву СРСР №27/2-71, а також положеннями відповідними геологічними підприємствами.

Робота вахтовим методом організується за спеціальним режимом праці, за підсумованого обліку робочого часу, а міжвахтовий відпочинок надається працівникам в місцях постійного проживання. Місцем роботи при вахтовому методі вважається об'єкти (ділянки), на яких здійснюється безпосередня трудова діяльність. Часом вахта вважається періоди виконання робіт і міжзмінного відпочинку на об'єкті (ділянці).

Організація роботи вахтовим методом повинно забезпечувати ритмічність, безперервність, комплексність виконання робіт на об'єктах, дотримання санітарно-гігієнічних норм та правил, а також нормативно-правових актів про охорону праці та збереження матеріальних цінностей. При вахтовому методі організації роботи відповідно до ст.61КЗпП України запроваджується підсумковий обмін робочого часу з тим, щоб тривалість робочого часу за обліковий період (місяць, квартал, рік) не перевищувало нормального числа робочих годин, установлених чинним законодавством.

Обліковий період охоплює весь робочий час. Нормальна кількість годин, яку працівник повинен відпрацювати в обліковому періоді, визначається виходячи з п'ятиденного робочого тижня і тривалості робочої зміни 8 годин і 7-годинної робочої зміни в передсвяткові дні (при 40-годинному робочому тижні). При цьому на роботах з шкідливими умовами праці норма робочого часу розраховується виходячи з установленної чинним законодавством скороченої тривалості робочого часу. Робочий час і час відпочинку в межах облікового періоду регламентується графіком роботи на вахті, яким затверджується адміністрацією підприємства за узгодженням з відповідним профспілковим комітетом, як правило, на рік і доводиться до відома працівників не пізніше ніж за один місяць до введення його в дію. В графіках передбачається дні, необхідні для доставки працівників на вахту і назад.

Час перебування в дорозі до місця роботи або пункту збору і назад в норму робочого часу не включається і може випадати на дні між вахтового відпочинку. При вахтовому методі рекомендується встановлювати переважно наступний режим роботи – 12 годин роботи через 12 годин відпочинку протягом 5,6,7 діб підряд. Додатково рекомендується встановлювати такий режим: 12 годин через 12 годин відпочинку протягом 15-16 днів підряд.

Оплата праці працівників при вахтовому методі організації робіт здійснюється до діючого на відповідному геологічному підприємстві «Положення про оплату праці». Наприклад, на казенному підприємстві (КП) «Південукргеологія» оплата праці при цьому методі організації праці приводиться наступним чином: робітників-відрядників – за обсяги виконаних робіт за затвердженими комплексними та іншими діючими нормами та розцінками; робітників - погодинників – за фактично відпрацьований час у годинах з розрахунку встановлених тарифних ставок та присвоєних розрядів; робітників на окладах – за фактично відпрацьований час у годинах розрахунку встановлених місячних окладів; керівників, спеціалістів та службовців – за фактично відпрацьований час (у годинах) із розрахунку встановлених посадових окладів.

Преміювання працівників здійснюється відповідно до діючого на підприємстві «Положення про оплату праці працівників КП «Південукргеологія». Оплата праці за роботу в

надурочний час при підсумованому обліку робочого часу здійснюється згідно з чинним законодавством. Оплата праці за роботу в дні передбачені ст. 73 КЗпП проводиться в подвійному розмірі відповідно до вимог ст. 107 КЗпП. Особам, які працюють за вахтовим методом, за кожний день перебування на вахту виплачується польове забезпечення (компенсація підвищених витрат при виконанні польових геологорозвідувальних робіт в розмірі, передбаченому колективним договором. Граничний розмір польового забезпечення за день не може перевищувати розмір добових, що виплачується працівникам при службових відрядженнях у межах України.

*Петришинець Л.В.,
аспірантка кафедри фінансів та митної справи УжНУ,
м. Ужгород, Україна*

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ТА КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ТОТОЖНІСТЬ ЧИ НЕВІДПОВІДНІСТЬ?

Прийняття ефективних управлінських рішень з метою забезпечення сталого розвитку підприємства не може здійснюватися без чіткого визначення категоріального апарату. Основою фінансового управління підприємством є управління фінансовими ресурсами (джерелами фінансування) та капіталом. Тому важливо розрізняти ці два поняття.

Не виникає заперечень, що фінансові ресурси відповідають джерелам фінансування, тобто дорівнюють пасиву балансу (по крайній мірі такої точки зору дотримується переважна більшість економістів). Однак позиція різних вчених щодо ототожнення понять «капітал» та «фінансові ресурси» є неоднозначною. Існуючі суперечності обумовлені особливостями введення за радянських часів у використання терміна „фінансові ресурси” та виключення з наукового обігу поняття «капітал підприємства».

Сьогодні частина авторів вважає, що фінансові ресурси – поняття ширше, ніж капітал (І.Т. Балабанов, В.В. Ковальов, Є.Г.Рясних, В.М. Шелудько, В.Г. Белоліпецький), стверджуючи, що капітал – це частина фінансових ресурсів, які вкладено у виробництво, що приносить дохід. Тобто вкладені фінансові ресурси, які не приносять доходу, капіталом не являються.

Однак таке трактування капіталу суперечить двом його важливим сутнісним характеристикам: капітал як носій фактора ризику. Використовуючи капітал з метою отримання прибутку, підприємець завжди повинен усвідомлено іти на економічний ризик, пов'язаний з можливим недоотриманням суми очікуваного доходу, а також з можливою втратою вкладеного капіталу; капітал як джерело доходу. Відповідно до цієї характеристики капітал потенційно здатен приносити дохід при умові ефективного його використання.

Таким визначенням капіталу також заперечується існування одного з його видів, а саме «мертвого» капітал. Як зазначає І.О. Бланк [1, С. 419], за характером використання в господарському процесі у практиці фінансового менеджменту виділяють робочий і неробочий види капіталу.

Робочий капітал характеризує ту його частину, яка приймає безпосередню участь у формуванні доходів і забезпеченні операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Неробочий (або "мертвий") капітал характеризує ту його частину, яка інвестована в активи, що не приймають безпосередньої участі в здійсненні різноманітних видів господарської діяльності підприємства і формуванні його доходів. Прикладом цього виду капіталу є кошти підприємства, інвестовані в приміщення та обладнання, що не використовуються; у виробничі запаси для продукції, знятої з виробництва; в готову продукцію, на яку повністю відсутній попит покупців у зв'язку з втратою нею споживчих якостей тощо.

Інші автори (О.О. Коваленко, Л.М. Ремньова, В.Г. Попова, І.Н. Самонова, І.І. Добросердова, А.С.Філімоненков) не розрізняють окремо поняття «капітал» та «фінансові ресурси», ототожнюючи їх з пасивами (джерелами формування активів) підприємства, або дають різне за формулюванням, але однакове за суттю визначення цих понять. За обома цими підходами капітал розглядається суто з позицій фінансового менеджменту (як фінансовий ресурс). Якщо ж враховувати всі сутнісні характеристики капіталу підприємства, то він є поняттям вищого рівня абстракції, ніж фінансові ресурси, оскільки відображає як джерела